

A TERVTELJESÍTÉS ELEMZÉSE EGY FELVÁSÁRLÓ KERESKEDELMI VÁLLALATNÁL

Népgazdaságunkban a felvásárló kereskedelem igen fontos feladatot lát el. A falun begyűjti a mezőgazdasági terményeket és termékeket, s ezzel kielégíti a lakosság élelmiszerszükségletben jelentkező igényeit, ellátja az ipart mezőgazdasági eredetű nyersanyagokkal, biztosítja a mezőgazdasági termékek kiviteli alapját, cserébe a szocializmus építéséhez szükséges gépekért és egyéb eszközökért.

A felvásárló kereskedelem munkája ezért sokrétű, tervteljesítése igen nagy felkészültséget, alapos gazdasági és politikai munkát követel meg. A begyűjtés rendszerével, a termeltetési szerződések alkalmazásával, tervszerűen befolyásolja a mezőgazdaságban a kisárutermelést, s megteremti, mind a termelési, mind pedig az áruforgalmi kapcsolatot a város és a falu között.

A felvásárló kereskedelmi vállalat munkájának irányításában fontos szerepet játszik a tervteljesítés állandó, rendszeres ellenőrzése. A tervteljesítés elemzése nemcsak a vállalat munkáját tárja fel, hanem a begyűjtés különleges jellegénél fogva egy-egy területen tájékoztatást ad a mezőgazdasági termelés színvonaláról, a falun a szocializmus építésének előrehaladásáról, a dolgozó parasztság kötelezettségeinek teljesítéséről a nép államával szemben, és sok esetben felszínre hozza a falusi osztályharc egy-egy fontos mozzanatát. A begyűjtési terv teljesítésének elemzése tehát, a vállalat munkáján kívül feltárja a falun végzett politikai munka egyes eredményeit is. Az értékesítési tervteljesítés elemzése viszont rámutat egy-egy terület áruellátására, a lakosság fogyasztására, s ezen keresztül a dolgozók életszínvonalának növekedésére is.

A tervteljesítés elemzésének a felvásárló kereskedelmi vállalat munkájában természetesen elsősorban a vállalat irányításában, van nagy jelentősége. A begyűjtési időszak a mezőgazdasági termények és termékek tulajdonosságánál fogva (ídenyszerűség), vagy más egyéb okok miatt rendszerint időhöz kötött, igen szűkreszabott. Ezért feltétlenül szükséges a tervteljesítés menetközbeni, operatív ellenőrzése, hogy az esetlegesen mutatkozó hiányosságokat azonnal fel lehessen számolni gyors intézkedésekkel. Ezért még fokozottabban, mint a népgazdaság egyéb területein, a felvásárló kereskedelemben menetközben rendszeresen elemezni kell a tervteljesítést. Az operatív elemzésnek ez a módszere természetesen nem egyöntetű a felvásárló kereskedelem minden ágazatában. Egyes területeken naponként, más területeken öt vagy tíz naponként kerül csak sor erre - attól függően, hogy a felvásárló kereskedelem milyen ágazatáról van szó.

A tervteljesítés elemzése a felvásárló kereskedelmi vállalatnál tehát két irányban történik:

1. A tervteljesítés operatív ellenőrzése.
2. A tervbeszámoló elemzése.

A tervteljesítés operatív ellenőrzése és elemzése az operatív számvitelre támaszkodik és annak anyagát használja fel — mégpedig a napi és az öt- vagy tíznapos jelentéseket. A tervteljesítés naponkénti elemzése a rövid — de a tervteljesítés összes fontosabb szempontjaira kitérő — igazgatói jelentések útján történik, amelyet a vállalat statisztikusa készít a vállalat igazgatója részére.

A tervteljesítés napi elemzése (igazgatói napijelentés) a következő fontosabb szempontokat tartalmazza:

- a) a napi begyűjtést a fontosabb cikkekben;
- b) az összes begyűjtést a begyűjtési időny kezdete óta (vagy a tervidőszak kezdete óta);
- c) a begyűjtési terv teljesítésének állását;
- d) a vállalat felvásárlótelepeinek (kirendeltségeinek) tervteljesítését;
- e) a vállalat munkaerőlétszámának alakulását.

Ezenkívül az igazgatói napijelentés kiterjedhet a terv teljesítésének még néhány olyan fontos mutatószámára, amely a vállalat irányítását elősegíti, s alapját képezheti az azonnali operatív intézkedéseknek.

A tervteljesítés napi elemzése mellett igen nagy jelentősége van a még mindig operatív jelleggel bíró öt- vagy tíznapos jelentéseknek. Ezeket a jelentéseket a vállalat statisztikusa, hasonlóan a napi igazgatói jelentésekhez, feldolgozza s elvégzi az elemzés munkáját.

A tervteljesítés öt- vagy tíznapos elemzése során a következőkre térnek ki:

- a) a begyűjtési terv öt- vagy tíznapos ütemének teljesítésére;
- b) a beszolgáltatási terv teljesítésére;
- c) a termeltetési szerződések alapján felvásárolt áruk tervének teljesítésére;
- d) a begyűjtési terv teljesítésére termelőszektorok szerint;
- e) a begyűjtési terv teljesítésére egyes fontosabb területi megoszlásban (felvásárlótelepek, járások, egyes fontosabb községek szerint);
- f) az értékesítési terv teljesítésére az értékesítés fontosabb irányai szerint;
- g) a felvásárlási átlagárak elemzésére;
- h) a munkaerőterv teljesítésére.

Az öt-, illetve a tíznapos elemzés a vállalat munkájának tehát már szélesebb területeire terjed ki. Felöleli mindazokat a fontosabb szempontokat, amelyeknek vizsgálata a tervteljesítés ellenőrzése szempontjából nélkülözhetetlen.

A vállalat munkáját teljes egészében a havi és a negyedévi tervbeszámoló, a tervek havi, illetve negyedévi elemzése tárja fel. A következőkben kivonatolt formában egy felvásárló kereskedelmi vállalat havi tervteljesítésének elemzését közöljük. A közölt példa a tervbeszámolóban csak egyes, fontosabb részeit, különösen a begyűjtési terv teljesítésének elemzését emeli ki.

TERVBESZÁMOLO

1951 augusztus hónapról

A vállalat havi tervét általában teljesítette. Az elmúlt havi tervteljesítési beszámoló alapján megtett intézkedések jelentékeny mértékben megjavították a munkát. A vállalat a terv főbb mutatószámait az alábbiak szerint teljesítette:

A vállalat tervteljesítésének főbb mutatószámai 1951 augusztus hónapban

	Havi terv	Teljesítés	Teljesítés 1950. aug.	Tervtelj. %	Teljesítés az előző időszakhoz %
Zöldségfelvásárlás (mázsa) ...	43 000	46 100	37 000	107,1	124,6
Gyümölcsfelvásárlás (mázsa) .	20 000	17 200	18 000	86,0	95,6
Felvásárlás összesen (mázsa) .	63 000	63 300	55 000	100,5	115,2
Felvásárlás folyóáron (1 000 Ft)	4 550	4 390	4 020	96,5	109,3
Értékesítés folyóáron (1 000 Ft)	5 906	5 862	4 922	99,2	118,1
Bruttó árrés (%-ban)	23,9	24,5	23,6	—	—
Létszám (fő)	340	338	368	99,4	91,8
Munkabéralap (1 000 Ft)	240,4	244,5	255,0	101,8	95,8

A vállalat felvásárlási tervét globálisan tehát teljesítette, részleteiben azonban egyes cikkeknel túlteljesítés, másoknál lemaradás mutatkozik, amelyre a vonatkozó résznél térek ki.

I. FELVASARLAS

Zöldségfelvásárlás

A zöldségfelvásárlás tervét általában teljesítettük.

Eves, negyedévi tervteljesítés

Eves zöldségfelvásárlási tervünket a hó végéig 83,1%-ra, negyedéves tervünket pedig 81,6%-ra teljesítettük. Az év végéig még 33 900 mázsa, a negyedév végéig pedig 23 900 mázsa zöldséget kell felvásárolnunk.

Havi tervteljesítés

Havi zöldségfelvásárlási tervünket lényegileg augusztus 27-én teljesítettük, s mintegy 3100 mázsa zöldséget vásároltunk terven felül. Ha a hónap második felében nem mutatkozott volna lemaradás, akkor havi tervünket előbb, kb. augusztus 25-én teljesíthettük volna.

Egyes cikkekben a zöldségfelvásárlás augusztus havi tervét a következőképpen teljesítettük (mennyiségi egység: mázsa):

C i k k e k	Havi terv	Teljesítés	Tervteljesítés
Káposzta	10 000	12 000	120,0
Paradicsom	11 000	9 000	81,8
Uborka	8 000	10 000	125,0
Főzőtök	4 000	5 000	125,0
Zöldpaprika	5 000	6 000	120,0
Kelkáposzta	3 000	2 000	66,7
Kalarábé	2 000	2 100	105,0

Lemaradás mutatkozik két cikkből, mégpedig a paradicsomból és a kelkáposztából. A paradicsomnál mutatkozó lemaradás fő oka az érési idő eltolódása. Más évben augusztus 20. és 30. között a paradicsom zömmel beérik, az ideai viszonylag hűvös, csapadékos időjárás miatt a beérés eltolódott. Ebből a szempontból megvizsgált négy község közül az érintett időszakban háromban a paradicsom teljesen zöld volt, a megvizsgált 11 termelőszövetkezetből 7-ben volt teljesen zöld a paradicsom, ami alátámasztja az érési idő eltolódását.

A kelkáposztánál mutatkozó lemaradást megvizsgálva, megállapítottuk, hogy a termelési szerződéssel lekötött területeken az előiránnyal szemben kevesebbet vetettek be. A területkiesés mintegy 30 %-os, ami a lemaradás ütemének nagyjából megfelel.

A többi cikkeknel megállapítottuk, hogy a túlteljesítés egyrészt a tervezettnél lényegesen magasabb termésátlagok eredménye. A káposztánál a termésátlag 50 %-kal, az uborkánál 80 %-kal, a főzőtöknél közel 100 %-kal volt magasabb, mint amit terveztünk.

A felvásárlás napi üteme

A zöldségfelvásárlás ütemét tekintve, a hónap első fele lényegesen erősebb volt, mint a második fele (lásd 1. sz. melléklet). Az egész havi felvásárlás 65,5 %-át a hó első felében teljesítettük. A felvásárlás átlagos napi üteme ötnapos szakaszokban a következőképpen alakult:

Augusztus	1-től	5-ig	átlagos napi	2 140 mázsa	felvásárlás
„	6-től	10-ig	„	2 300	„
„	11-től	15-ig	„	2 560	„
„	16-től	20-ig	„	1 260	„
„	21-től	25-ig	„	1 125	„
„	26-től	30-ig	„	1 275	„

A felvásárlás az első három ötnapos szakaszban tehát emelkedő ütemű volt, utána visszaesett. A visszaesés egyrészt időnyerszerű okok következménye, azaz egyes fontosabb cikkek idénye lefutóban volt, másrészt az egyik („B”) kirendeltségben mutatkozó helytelen munka a felvásárlás területén, amelyre már menetközben felfigyeltünk a napi jelentések alapján. A közbe lépés eredményeképpen a hónap utolsó ötnapos szakaszában, ha kismértékben is, a felvásárlás üteme újból emelkedett. A lemaradásban nem kis szere-

A zöldségbegyűjtést tervek teljesítése naponként

1. sz. melléklet

1951 augusztus hó

mennyiségi egység = mázsa

Terv

évi: 200.000

negyedévi: 130.000

havi: 43.000

Nap	Napl begyűjtés	A tervteljesítés ^o / _o -a		
		az évi	negyedévi	havi
		tervhez viszonyítva		
1.	1 800	60,9	47,5	4,2
2.	2 000	61,2	49,1	8,8
3.	2 200	63,0	50,8	13,9
4.	2 300	64,2	52,6	19,3
5.	2 400	65,4	54,3	24,9
6.	2 000	66,4	55,9	29,6
7.	—	—	—	—
8.	1 800	67,3	57,3	33,8
9.	2 500	68,5	59,3	39,6
10.	2 900	69,9	61,4	46,3
11.	3 000	71,5	63,8	53,3
12.	3 100	73,0	66,2	60,4
13.	2 200	74,1	67,8	65,6
14.	—	—	—	—
15.	2 000	75,1	69,3	70,2
16.	1 700	76,0	70,6	74,2
17.	1 500	76,7	71,8	77,7
18.	1 200	77,3	72,7	80,4
19.	1 100	77,9	73,6	83,0
20.	800	78,3	74,2	85,0
21.	—	—	—	—
22.	900	78,7	74,9	87,0
23.	1 000	79,2	75,6	89,3
24.	1 400	79,9	76,7	92,5
25.	1 200	80,5	77,6	95,3
26.	1 300	81,2	78,7	98,4
27.	1 000	81,7	79,5	100,8
28.	—	—	—	—
29.	1 300	82,3	80,5	103,7
30.	1 500	83,1	81,6	107,1

pet játszott az is, hogy a lökészerűen érkező zöldségféléknél értékesítési nehézségek voltak, s így a felvásárlást kisebb mértékben vissza kellett szorítanunk.

A zöldségfelvásárlás ötnapos ütemezése a következőképpen alakult:

I d ő s z a k	Ötnapos terv mázsa	Ötnapos teljesítés mázsa	Tervteljesítés % -a
Augusztus 1— 5	9 500	10 700	112,8
„ 6—10	8 600	9 200	106,9
„ 11—15	8 300	10 300	124,1
„ 16—20	6 400	6 300	98,4
„ 21—25	4 700	4 500	95,8
„ 26—30	5 500	5 100	92,7

A hónap első felében általában tervtúlteljesítés mutatkozott, míg a hó második felében lemaradás, amely a hó végéig jelentékenyen növekedett. Ennek oka főként abban van, hogy a hó első felében az ütemen felüli felvásárlás értékesítési nehézségeket okozott. Ennek levezetése miatt a tervnél alacsonyabb mértékben kellett a hó második felében a felvásárlást ütemezni.

2. sz. melléklet

A zöldségbegyűjtés 1951 augusztus havi tervteljesítése
mennyiségi egység = mázsa

Sor- szám	Források	Tervteljesítés			Tervteljesítés % -a		
		az év	n. év	tárgy- hóban	az évi	n. évi	havi
		eleje óta			tervhez viszonyítva		
1.	Beszolgáltatás	14 000	9 100	4 000	70,0	70,0	107,4
2.	Szabad felvásárlás:						
	Termelteségi szerződéssel lekötve	96 100	64 000	26 100	80,2	82,2	101,2
	Egyéb szabad felvásárlás	56 000	33 000	16 000	93,3	84,7	124,0
3.	Felvásárlás összesen	166 100	106 100	46 100	83,1	81,6	107,1
4.	Összes felvásárlásból:						
	Földm. szüv. útján	116 100	74 000	32 200	72,6	71,2	93,7
	Közvetlen felvásárlás	50 000	32 100	13 900	125,0	123,6	161,8
5.	Összes felvásárlásból:						
	Állami gazdaságból	16 600	10 600	4 600	55,4	54,4	71,3
	Termelő szövetkezetektől	40 000	26 500	11 300	10,0	101,9	131,5
	Egyéb szoc. szektortól	1 600	1 000	400	80,0	77,0	93,1
	Egynéleg dolgozó parasztoktól	99 600	62 700	27 500	92,2	89,3	118,5
	Kulákoktól	8 300	5 300	2 300	41,5	40,7	53,5

Beszolgáltatási terv teljesítése

A beszállítási tervet 7,4%-kal teljesítettük túl (2. sz. melléklet). Az éves és a negyedéves beszállítási tervet egyaránt 70%-ra teljesítettük. Annak ellenére, hogy a havi tervet túlteljesítettük, az éves és a negyedéves tervhez viszonyítva lemaradás mutatkozik, miután ezeknél a cikkeknel az eredeti ütemezés szerint 75%-os tervteljesítésnél kellett volna tartani. A lemaradás főként a kulákok beadási kötelezettség-teljesítésénél jelentkezik, miután az előirányzatnak eddig még egyharmadát sem teljesítették.

A lemaradást bizonyítja az is, hogy míg a beszállításnak a terv szerint az összes felvásárlás 10%-át kellett volna kitenni, addig a teljesítésnél mindössze 8,7%-át tette ki. (3. sz. melléklet.)

3. sz. melléklet

*A begyűjtési terv és teljesítése a felvásárlás módját és címet szerinti
százalékos megoszlásban*

1951 augusztus hónap

Sor- szám	Források	Zöldség		Gyümölcs	
		Havi terv	Havi telj.	Havi terv	Havi telj.
sz á z a l é k b a n					
1.	Összes felvásárlásból:				
	Beszolgáltatás	10,0	8,7	5,0	2,9
	Szabad felvásárlás:				
	Term. szerz. lekötve	60,0	56,7	20,0	20,3
	Egyéb szabad felvásárlás	30,0	34,6	75,0	76,8
	<i>Felvásárlás összesen .....</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
2.	Összes felvásárlásból:				
	Földművelészetek útján	80,0	69,8	70,0	59,3
	Közvetlen felvásárlás	20,0	30,2	30,0	40,7
	<i>Összes felvásárlás .....</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
3.	Összes felvásárlásból:				
	Állami gazdaságtól	15,0	9,9	20,0	20,3
	Termelőszövetkeztől	20,0	24,5	15,0	9,9
	Egyéb szoc. szektortól	1,0	0,9	—	—
	Egyénileg dolgozó parasztoktól ..	54,0	59,7	55,0	65,2
	Kulákoktól	10,0	5,0	10,0	4,6
	<i>Összes felvásárlás .....</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Termelést szerződések teljesítése

Hasonló a helyzet a termelési szerződéssel lekötött zöldségfélések felvásárlása terén. A havi tervet 101,2%-ra teljesítettük. A tervteljesítés üteme azonban az általános ütemtől lemaradt, mert míg a terv szerint az összes

felvásárlás 60 %-át a termelési szerződéssel lekötött árukból kellett volna megkapnunk, addig a teljesítés szerint ez csak 56,7 %-ot tett ki. A szerződéskötések ütemezése szerint az évi, valamint a negyedévi terv vonatkozásában már kb. a 95 %-os tervteljesítésnél kellene tartanunk, viszont csak 80 %-il illetve 82 %-os tervteljesítést értünk el. A lemaradás főként még a multhavi elmaradt teljesítésből származik.

Szabad felvásárlási terv teljesítése

Felvásárlási tervünknek 7,1 %-os teljesítése mögött elsősorban az rejlik, hogy szabad felvásárlási tervünket lényegesen, 24 %-kal teljesítettük túl. A szabad felvásárlási terv túlteljesítése nagyrészt abból származik, hogy olyan területeket (községeket) is bekapcsoltunk a felvásárlási hálózatba, ahol eredetileg a kis árumennyiség miatt vásárolni nem akartunk. A másik ok a viszonylag bő terméshől származik, ugyanis a velünk szerződéses viszonyban álló termelők a kötelező szerződéses mennyiségeken kívül további szabad tételeket ajánlottak fel tömegesen. Végül igen komoly mértékben fejlődött a saját közvetlen felvásárlásunk. Így tehát, míg a terv szerint az összes felvásárlásnak 30 %-át kellett volna szabad felvásárlásból biztosítani, ténylegesen 34,6 %-ot teljesítettünk.

Szövetkezeti felvásárlási terv teljesítése

Komoly hiányosság mutatkozott a földművesszövetkezetek útján történő felvásárlás terén. Havi tervünket ezen a téren mindössze 93,7 %-ra teljesítettük. A lemaradás egyik fő oka az volt, hogy nem fordítottunk kellő gondot a földművesszövetkezeti felvásárlás ellenőrzésére és így sűrűn előfordult, hogy a földművesszövetkezetek a központi készletekre történő felvásárlás helyett saját, közvetlen eladási szerveik útján értékesítették az árut.

Főzettelelőseink (felvásárlóink) egész sor községet nem ellenőriztek megfelelően. Így fordulhatott elő, hogy a 47 földművesszövetkezet közül, amely részünkre felvásárol, mindössze 6 olyan szövetkezet volt, amelyik tervét teljesítette. A többi szövetkezet tervét nem teljesítette.

Eredetileg az összes felvásárlás 80 %-át terveztük szövetkezetek útján, a lemaradás miatt azonban csak 69,8 %-ra teljesítettük.

II. ÉRTÉKESÍTÉS

Zöltségértékesítés

Eves, negyedéves tervteljesítés

Eves tervünket a zöltségértékesítés vonalán 80,8 %-ra, negyedévi tervünket pedig 83,2 %-ra teljesítettük. A negyedévi tervünkön belül a központi árualapra előirányzott értékesítési tervünket 95,5 %-ra, a helyi árualapra előirányzott értékesítési tervünket pedig 85 %-ra teljesítettük. Ezek szerint a negyedév végéig még összesen 20 700 mázsa zöltséget kell értékesítenünk, amelyből a központi árualapra 13 300 mázsa, a helyi árualapra pedig 7 400 mázsa esik. (4. sz. melléklet.)

A zöldségértékesítési terv 1951 augusztus havi teljesítése

mennyiségi egység = mázsa

Sorszám		Tervteljesítés			Tervteljesítés %-a		
		az év	n. év	tárgy hóban	az évi	n. évi	havi
		eleje óta			tervhez viszonyítva százalékban		
	Helyi árualapra	57 800	42 600	18 600	72,3	85,0	105,8
1.	Állami kisker.-nek	32 800	26 000	9 000	72,8	86,7	90,0
2.	Szövetk. kisker.-nek	11 000	6 000	3 800	73,3	75,0	105,5
3.	Magán kisker.-nek	1 000	600	200	50,0	60,0	50,0
4.	Saját kicsinybeni eladás	4 000	3 000	2 600	133,2	300,0	500,0
	Összes bolti értékesítés	48 800	35 600	15 600	75,2	89,2	106,8
1.	Üzemlelmezésnek	5 000	4 300	1 400	62,5	71,7	93,3
2.	Vendéglátóiparnak	1 000	700	600	50,0	70,0	120,0
	Közétkeztetésre összesen	6 000	5 000	2 000	60,0	71,4	100,0
1.	Közületnek	3 000	2 000	1 000	60,0	66,7	100,0
	Központi árualapra (12—15)	99 000	69 700	25 600	86,8	95,5	111,2
1.	Gyáriparnak	10 000	8 000	5 000	71,5	80,0	100,0
2.	Külker.-nek	11 000	11 000	8 000	55,0	55,0	100,0
3.	Elosztó nagyker. váll.-nak	70 000	43 700	7 600	111,8	124,7	108,8
4.	Azonos szakmabeli váll.-nak	8 000	7 000	5 000	40,0	87,6	166,7
	Eladás összesen (1+11)	156 800	102 300	44 200	80,8	83,2	108,8

Havi tereteljesítés

A havi zöldségértékesítési tervünket 108,8%-ra teljesítettük. Ezen belül a központi árualapra történő tervünket 111,2%-ra, helyi árualapra történő értékesítési tervünket pedig 105,8%-ra teljesítettük.

Az értékesítés átlagos napi üteme hasonló a felvásárláshoz. Az értékesítési tervünket augusztus 26-án teljesítettük, ezen belül a helyi értékesítési tervet egy nappal előbb. A havi értékesítési terv teljesítésénél egyik legnagyobb nehézség volt a lőkészzerűen jelentkező árumennyiségek elhelyezése. A hónap első felében jelentkező nagymennyiségű áru elhelyezése komoly nehézségeket okozott, annak ellenére, hogy a helyi értékesítést igen nagymértékben fokoztuk.

Helyi értékesítési terv teljesítése

A helyi értékesítés területén három alapvető irány van. Mégpedig a bolti értékesítés, amelyet 106,8%-ra teljesítettünk, továbbá a közétkeztetés és a közületek felé való értékesítés, amelyet 100—100%-ra teljesítettünk.

Ha megvizsgáljuk a bolti értékesítésre és a közétkeztetésre kiment árumennyiséget, akkor megállapíthatjuk, hogy ebben a hónapban a vállalatunkon keresztül történt értékesítés alapján az egy főre eső zöldségfogyasztás 7,23 kg volt a megyében, az ellátatlan lakosokra számítva. Az egy főre eső fogyasztás így 45%-kal magasabb, mint az előző évben. A felutás egyrészt azzal van összefüggésben, hogy ebben az évben a zöldségtermelés lényegesen jobb volt, másrészt összefüggésben van azzal is, hogy az elmúlt évben az állami kiskereskedelem és általában az állami értékesítés még eléggé gyenge volt a megyében és nem volt képes lebonyolítani a forgalom nagy részét. Végül ebben az évben olyan helyeken is értékesítettünk, ahol ezidáig zöldségeladásra egyáltalán nem gondoltak (pl. kimondottan mezőgazdasági jellegű községekben):

A bolti értékesítésen belül a tervhez képest lemaradást mutat a magánkiskereskedelem felé való értékesítés tervteljesítése. A magánkiskereskedelem áruszükségletét, főképpen a termelőktől való közvetlen beszerzéssel fedezte. Lemaradást mutat az állami kiskereskedelem is. Az állami kiskereskedelem ugyanis nem volt felkészülve ilyen nagyarányú zöldségértékesítésre, noha ez tervszámai között szerepelt. Így tehát míg eredetileg azt terveztük, hogy az összes eladásból 24,7% az állami kiskereskedelmen keresztül bonyolódik le, a tényleges értékesítés csak 20,3% volt. (5. sz. melléklet.)

5. sz. melléklet

*Az értékesítést terv és teljesítése az értékesítés irányát szerinti
százalékos megoszlásban*

1951 augusztus hónap

Felhasználás	Zöldség	
	Havi terv	Havi tej.
	százalékban	
<i>Helyi árualapra</i>	43,4	42,1
Állami kiskereskedelemnek	24,7	20,3
Szövetkezeti kiskereskedelemnek ...	8,9	8,6
Magán kiskereskedelemnek	1,0	0,5
Saját kicsinybeni eladás	1,6	5,9
Összes bolti értékesítés	36,0	35,3
Üzeméltetésnek	3,6	
Vendéglátóiparnak	1,3	1,3
Közétkeztetésre összesen	4,9	4,5
Közületnek	2,5	2,3
<i>Központi árualapra</i>	56,6	57,9
Gyáriparnak	12,3	11,3
Külkereskedelemnek	19,7	18,1
Elosztó nagykereskedelmi vállalatnak	17,3	17,2
Azonos szakmai vállalatnak	7,3	11,3
<i>Eladás összesen</i>	100,0	100,0

A szövetkezeti kereskedelem, amely a földművesszövetkezetek értékesítéséből áll, a tervét túlteljesítette a már előbb említett okok miatt. A helyes áruterítés érdekében ugyanis a mezőgazdasági területeken lévő földművesszövetkezeteket is bekapcsoltuk az értékesítésbe. A saját kicsinybeni eladásunk nagyarányú megnövekedése a lökészerűen jelentkező áruk levezetése miatt történt. Az egyes városok piacain ugyanis a fokozott zöldségértékesítés érdekében saját elárusítóhelyeket hoztunk létre. Így azután míg eredetileg azt terveztük, hogy az összes eladásból, kicsinyben, sajátmagunk mindössze 1,6%-ot fogunk teljesíteni, ténylegesen ez 5,9% volt.

III. MUNKAERŐ, MUNKABÉR

Munkaerőlétszám

Munkaerőtervünket globálisan 99,4%-ra teljesítettük. Túllépés a kereskedelmi alkalmazottaknál 4,5%-ban és az egyéb alkalmazottaknál 7,8%-ban mutatkozik. A kereskedelmi alkalmazottak állománycsoportjában a túllépés oka az, hogy a viszonylag rosszabb gyümölcsstermés miatt a felvásárlás megszervezése érdekében további felvásárlókat kellett beállítanunk terven felül. Lényegében a felvásárlók beállítása megtérült, mert a rosszabb terméshez képest aránylag jó begyűjtési eredményt értünk el. Az egyéb alkalmazottaknál jelentkező egy fő túllépés oka, egy éjjeliőrnek a beállítása, ami göngyölegtelepünk megnyitása miatt vált szükségessé.

Alaposabban megvizsgálva munkaerőfelhasználásunkat, megállapíthatjuk, hogy a munkás állománycsoportban bár terven belül maradtunk, bizonyos lazaság mutatkozott a hónap második felében.

A létszámunk 1950 augusztusához képest alacsonyabb volt, noha forgalmunk ez évben jelentősen magasabb. (6. sz. melléklet.)

Átlagbérek

Az átlagbérek tervét 2,3%-kal túlléptük. A túllépés főként a magasabb túlórafelhasználás miatt jelentkezett. Eredetileg megállapított túlóratervünket ugyanis 22,5%-kal léptük túl. Elemézve a túlórafelhasználásunkat megállapítottuk, hogy a munkásoknál a szállítóeszközök (vasúti kocsik és tehergépkocsik) hiánya miatt jelentkezett túlóratöbblet. Az eredetileg beütemezett szállítóeszköz-szükségletünknek ugyanis mindössze 70%-át kaptuk meg, s így a szállítás az eredetileg tervezettnél hosszabb időt vett igénybe. A túlórafelhasználás növekedett a kereskedelmi alkalmazottak állománycsoportjában is, mert a saját közvetlen felvásárlásunk a tervezett mennyiségnél lényegesen magasabb volt és ennek lebonnyoltása hosszabb munkaidőt vett igénybe.

A bérek általában magasabbak, mint 1950-ben. Ebben szerepet játszik az is, hogy 1950-ben még nem alkalmaztuk az ösztönző prémiumos rendszert, amely ebben az évben már bevezetésre került.

Béralap

A béralapunkat globálisan 101,8%-ra teljesítettük. A túllépést részben a munkaerőlétszámnál, részben pedig az átlagbéreknél már részleteiben indokoltuk.

6. sz. melléklet

1951 augusztus havi munkaügyi terv teljesítése

a) L é t s z á m

	Havi terv	Teljesítés	1950 aug.	Terv telj. %	Teljesítés az előző évhez %
munká	170	164	179	96,5	91,7
Kereskedelmi alkalmazott ...	88	92	99	104,5	92,0
Adminisztratív alkalmazott ...	69	68	72	98,6	94,4
Egyéb alkalmazott	13	14	18	107,8	77,8
Összes alkalmazott	340	338	368	99,4	91,8

B é r a l a p 100 Ft - b a n

	Havi terv	Teljesítés	1950 aug.	Terv telj. %	Teljesítés az előző évhez %
Munkás	95,2	95,1	102,0	99,9	93,3
Kereskedelmi alkalmazott ...	86,2	91,1	91,1	105,8	100,0
Adminisztrációs alkalmazott ..	52,4	51,0	53,3	97,3	95,6
Egyéb alkalmazott	6,6	7,3	8,6	110,6	84,9
Összes alkalmazott	240,4	244,5	255,0	101,8	95,8

Á t l a g b é r Ft - b a n

	Havi terv	Teljesítés	1950 aug.	Terv telj. %	Teljesítés az előző évhez %
Munkás	560	580	570	103,6	101,8
Kereskedelmi alkalmazott	980	990	920	101,1	107,3
Adminisztratív alkalmazott ...	760	750	740	98,7	101,3
Egyéb alkalmazott	510	520	480	101,9	108,3
Összes alkalmazott	707	723	693	102,3	104,2

A munkabéralap összetétele

A törzsbéreket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy addig, amíg átlagosan 607.— Ft törzsbért terveztünk, a valóságban ez csak 600.— Ft volt. Ezzel szemben emelkedett a prémium és a túlórabér. A prémiumemelkedés az egyes cikkekben jelentkező tervtúlteljesítés miatt van, tehát a növekedés mögött tényleges teljesítés jelentkezik. A túlóra növekedésére már az előbbieken rámutattunk. 1950 augusztusához képest, csökkenő irányzatot mutatnak a kiegészítő fizetések és a túlórabérek. A túlórabérek csökkenése 1950-hez képest arra mutat, hogy a munkát ebben az évben jobban szerveztük meg, a munkaidőt jobban beosztottuk. Az állománycsoportok szerinti megoszlást vizsgálva a béralapnál, megállapíthatjuk, hogy az elmúlt évhez képest a kereskedelmi alkalmazottak viszonylagos súlya növekedett, az adminisztratív alkalmazottaknál változatlan maradt, a többi pedig csökkent. Ha figyelembe vesszük, hogy a forgalom jelentősen emelkedett, akkor ez a megoszlás egészségesnek látszik.

7. sz. melléklet

1951 augusztus havi munkaügyi terv teljesítése és a munkabéralap összetétele

	Havi	Teljesítés	Teljesítés 1950 aug.	A béralap %-os megoszlása		
				Havi terv	Teljesítés	Teljesítés 1950 aug.
				százalékban		%-ában
Béralap összesen	240,4	244,5	255,0	100,0	100,0	100,0
Törzsbér	205,6	203,0	205,2	85,5	83,0	80,5
Prémium	7,2	12,2	—	3,0	5,0	—
Pótlékok	14,4	17,1	33,2	6,0	7,0	13,0
Kiegészítő fizetések	13,2	12,2	16,6	5,5	5,0	6,5
Túlórabér a pótlékokból	12,0	14,7	30,6	—	—	—
Túlórabér a béralap %-ában	—	—	—	5,0	6,0	12,0

A munkaerőlétszám és munkabéralap százalékos megoszlása állománycsoportonként

Állományi csoport	L é t s z á m			B é r a l a p		
	Havi terv	Teljesítés	Teljesítés 1950 aug.	Havi terv	Teljesítés	Teljesítés 1950 aug.
	százalékban			százalékban		%-ában
Munkás	50,0	48,5	48,6	39,6	38,9	40,0
Kereskedelmi alkalmazott	25,9	27,2	26,9	35,8	37,2	35,7
Adminisztratív alkalmazott	20,3	20,2	19,6	21,8	20,9	20,9
Egyéb alkalmazott	3,8	4,1	4,9	2,8	3,0	3,4
Összes alkalmazott	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Termelékenység

A vállalat termelékenysége egészségesen fejlődő irányzatot mutat. Az általános képen belül azonban az egyes részletekben komoly hiányosságok mutatkoznak. Ha a munkás állománycsoportra vetítve vizsgáljuk az egy főre eső felvásárlást, akkor az alábbiakat tapasztalhatjuk:

Egy főre eső felvásárlás	augusztus	1-től 5-ig	67,0 mázsa
"	"	6-től 10-ig	67,0 "
"	"	11-től 15-ig	68,3 "
"	"	16-től 20-ig	56,2 "
"	"	21-től 25-ig	61,3 "
"	"	26-től 30-ig	66,4 "

A termelékenység az első három ötnapban tehát, ha lassan is, de növekedő irányzatot mutatott. A negyedik ötnapban lényeges visszaesés mutatkozott. Ennek oka az, hogy ebben az ötnapban különösen a zöldségfelvásárlásnál a terv ütemétől eltérően mutatkozott csökkenés és így a létszámnál a vállalat erre nem készült fel. A megfelelő intézkedéseknek elkésett kiadása okozta azt, hogy a hónap végéig is csak nehezen tudtuk megközelíteni a hónapaleji termelékenységi szintet.

A MAGYAR SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE

legújabb számának tartalmából:

Arakeljan:

Az állóeszközök kihasználása a Szovjetunió iparában

Loksin:

A termelési eszközök elosztása a szocializmusban

Menyhárt-Tomesz:

Szovjet munkamódszerek és gépek
a magyar szénbányászatban

Jean Flavien:

A „zöldszövetség” — újabb eszköz a háború előkészítésére
Az európai népi demokratikus országok távlati tervei
és eddigi eredményei

Tatur-Szokolovszki-Mnacaganova:

A személyes megtakarítási számlák alkalmazásának
tapasztalata a szovjet iparban

Liznyickij:

A kolhozok rövid lejáratú hitelei